

»... Země byla stvořena za pomoci Slunce a měla by se nechat tak, jak byla... Země se zrodila bez demarkačních linií a žádný člověk by ji neměl dělit...«

**Tooyalaket (Josef)
z kmene NEZ PERCÉS**

V tomto povídání nepůjde o známý biblický příběh Josefa a jeho bratří, nýbrž o osud muže, jemuž bílí Američané přezdívali »náčelník Josef« a kterému připravili tragický osud, jako ostatně celému indiánskému národu.

Děj se začíná odvíjet v roce 1871 na severozápadě Spojených států. Na západ od Skalistých hor žije indiánský kmen Nez Percés – Propíchané nosy. Francouzští lovci jim tak přezdívali pro zvyk nosit v nose pro ozdobu lastury. Sami se nazývali Numipu (Lidé).

Tento kmen udržoval s bělochy odjakživa přátelské styky. Přijal i slavnou výpravu Lewise a Clarka při jejich cestě na západ a zásobil je potravinami. Po sedmdesát let byli Indiáni tohoto kmene hrdi na to, že nikdo z jejich příslušníků nezabil bělocha. I přesto, že jim to ostatní indiánské kmeny vyčítaly. Nic platno, chtivost bílého muže po zlatě a půdě byla příčinou konce svobodného života těchto hrdých a mírumilovných lidí.

Nepomohlo jim nic, ani to, že se zřekli původního animistického náboženství, že začali chovat dobytek, obdělávat půdu. Dokonce posílali děti do škol. V očích bílých přistěhovalců zůstávali divochoy, s nimiž lze jednat jakkoli, vyhánět je z půdy, porušovat smlouvy uzavřené »na věčné časy« a podepsané prezidentem Grantem.

V tomto bouřlivém období umírá starý náčelník kmene Nez Percés Tuekakas, zvaný »Starý Josef«. Osadníci si oddychli. Starý náčelník totiž odmítal jakékoli smlouvy, dary či peníze a trestal ty příslušníky kmene, kteří podlehli lákadlům a byli ochotni prodávat kmenové území.

Byla to krásná země, ležela v údolí Wallowa, na horských loukách se pásli ušlechtilí koně, lesy byly plné zvěře.

Bílí osadníci však mladého náčelníka podcenili. Josef, vlastním jménem Tooyalaket, byl ještě horlivějším ochráncem kmenového území než jeho otec. V roce 1873 vymohl na »Velkém bílém otci« Grantovi výnos, ve kterém bylo území v údolí Wallowa přislíbeno Indiánům »na věčné časy«.

Pouhé dva roky však byl klid. Pak bylo v blízkých horách nalezeno zla-

Příběh Josefův

to. Zlatokopové kradli indiánské koně, dobytek, zabili a ztýrali několik Nez Percés. V roce 1876 zabili i Josefova bratra. Nikdo však nebyl potrestán, vláda vše tolerovala. Naopak. Ve snaze vyhovět přistěhovalcům vydala výnos, ve kterém se pravilo: »V údolí Wallowa je příliš chladné podnebí, které Indiánům škodí.« Kmen NEZ PERCÉS se měl přestěhovat do neúrodné rezervace Lapwai. Tak tedy skončila další z řady »věčných smluv«. Dodnes leží stín hanby na americké vládě za tuto ukázkou lži a falše.

Začal se naplňovat obvyklý scénář, v němž byl konec už vlastně předem znám. Josef se svým doprovodem byl pozván do pevnosti Lapwai na poradu. Vláda vyslala k jednání generála Howarda. Tento muž měl z indiánských válek velké zkušenosti, bojoval proti Apačům.

Josef a jeho muži odmítli příkaz k přesídlení. Došlo k hádce, Howard nechal uvěznit šamana, který jej obvinil z porušení smlouvy. Josef se rozhodl ustoupit nátlaku. Údolí by proti několikanásobné přesile dobře vyzbrojených a vycvičených vojáků stejně neubránil. Jsou známá jeho slova: »Američané jsou jako mor nebo cholera. Nelze s nimi žít, lze před nimi jenom uprchnout nebo zemřít.«

Přes všechnu výmluvnost, se kterou svůj lid nabádal k míru a odchodu

do do rezervace, několik mladých válečníků uprchlo a zabilo asi deset bělochů jako pomstu za spáchané křivdy.

Nyní už muselo dojít k válce. Josef neměl žádné válečné zkušenosti, vždyť jeho kmen žil ve stálém míru. Přesto začal jednat jako zkušený válečný náčelník. S dvěma sty bojovníky a čtyřmi sty padesáti ženami a dětmi začal svůj pochod za svobodou – na sever, do Kanady.

Mnoho listů bylo popsáno o tomto pochodu, o útrapách a bojích, o přechodných vítězstvích. Jen tuha po svobodě a pravdě hnala Josefa a jeho lid dále, nedbali útrap, smrti, vánic a mrazu. Šli, necítili hlad a věděli, že už nejde o nic jiného než o čest.

Generál Howard byl nucen volat další a další posily na pomoc proti zuboženým Indiánům. Na pomoc přispěchala i slavná Sedmá kavalérie. Rok uplynul od doby, kdy ji generál Custer zavedl u Little Big Hornu do záhuby. Nyní chtěla odčinit porážku, kterou jí způsobili Siousové pod vedením Sedícího býka.

A opět se zde objevuje ta smutná stránka indiánských válek. Mezi bílými vojáky bylo i třicet siouxsých a čejených zvěďů. Zradili svůj lid, dali se naverbovat a svými znalostmi prostředí a zvyků přispěli k dovršení tragédie. Josef se svými lidmi, jejichž počet se neustálými potyčkami s vojáky snižoval, mířil stále na sever. Už byli blízko, když přišel útok jízdy generála Milese. 600 vojáků kavalérie zaútočilo na tábor Nez Percés, siouxsští zvědové odvedli dobrou práci. A tak 30 mil od kanadské hranice se odehrálo smutné finále. Indiáni se pomocí nožů, tomahavků a kuchyňských pánví zakopali, věřili, že ve sněhové vánici se jim podaří uniknout z obklíčení. Čtyři dny odráželi útoky vojáků, čtyři dny je ostřelovaly houfnice. Smrt slavila dny hojnosti.

Pátého dne se Josef a zbytek jeho kmene, většinou žen a dětí, vzdal. Prošel na cestě za svobodou těžkým terénem v neustálých šarvátkách 1700 mil. Unaven bojem se vzdal. Američané jej oddělili od zbytku jeho lidu, a když v roce 1904 v rezervaci Colville ve státě Washington zemřel, lékař jako příčinu jeho smrti uvedl – zlomené srdce.

Poznámka: Ti, kdož přežili, byli v šedesátých letech 20. století v podstatě amerikanizováni. Dnes žije asi 2500 příslušníků kmene. Centrem je rezervace Lapwai v Idahu.

MIROSLAV KADLUBIEC
Kresba MILAN KOHUT